

معماری و اندیشه نقادانه

وین اتو

ترجمه امینه انجم شعاع

انتشارات فرهنگستان هنر

شیوه‌ها و آداب نقد معماری همواره با هاله‌ای از ابهام رو به رو بوده؛ امری که هم علت و هم معلول گوشه‌نشینی آن در بستر تحقیق و پژوهش بوده است. نقد معمارانه نه فقط بر خطامشی و زندگی شخصی هنرمندان مؤثر است که بر آینده‌ی اجتماعی نیز تأثیر می‌گذارد؛ برای تأکید بر اینش برتر نقش منحصر به فرد نقد معمارانه، منتقد باید توجه زیادی به مسائل مربوط به آینده از خود نشان دهد و به ارائه‌ی قضاوت‌های گونه‌ای طبقه‌بندی شده یا تفسیرهای مربوط به گذشته اکتفا نکند. حد مطلوب، منتقد باید استفاده از گذشته و حال برای اداره‌ی بهتر آینده باشد.

معماری و اندیشه‌ی نقادانه از آن دست کتاب‌هایی است که تلاش دارد مستقیماً به حوزه نقد معماری وارد شده و به آن بپردازد. کتابی که قصد دارد در عین ارائه‌ی تصویری واضح از شکل‌های نقد آثار معماری با معرفی و دسته‌بندی روش‌های متداول آن، خودآگاهی را نسبت به چگونگی استفاده از نقد در مباحث نقادانه معماری به وجود آورده و با پدیدآوردن نگاه و شناختی مشترک بین منتقدان، از ابهام گفت‌وگوهای میان آنها پرده بردارد.

از وین اتو که در رشته‌ی معماری تحصیل کرده علاوه بر کتاب‌ها، مقالات زیادی نیز در حوزه‌ی معماری، معماری بومی، حفظ آثار تاریخی و همچنین نقد معماری، منتشر شده است. وی در پروژه‌های تحقیقاتی از جمله پروژه‌هایی در رابطه با آموزش معماری با عنوان «چگونه تاریخ را نیازمندیم» با همکاری چارلز مور در مجله‌ی آموزش معماری آمریکا چاپ شده است. وی مدت‌ها مبانی نظری نقد معماری را در دانشگاه‌های ویسکانسین، میلوکی، تگزاس، ایالت لوئیزیانا طراحی و در احداث ساختمان‌هایی با استفاده از سیستم‌های به کارگیری انرژی طبیعی فعالیت دارد.

انجم شعاع نیز که کار مترجمی این اثر را به عهده گرفته است، سبب اصلی ترجمه‌ی کتاب حاضر را تردیدهایی می‌داند که هر زمانی خواسته است واژه‌ی نقد و معماری را مورد استفاده قرار دهد، در ذهنش بیدار شده است. همچنین وی متذکر می‌شود که: اما سبب فرعی ای امر همانا فقدان ملال‌آور منابع فارسی و کمبود شگفت‌آور منابع لاتین در این زمینه است. به نظر مترجم، کتاب از معدود منابعی است که مستقیماً به حوزه‌ی معماری می‌پردازد و تصویری روشن از صورت‌های نقد معماری و بنیادهای نظری هر کدام ارائه می‌دهد.

به باور مؤلف دلایل این تحقیق و تألیف را می‌توان بررسی جنبه‌های مختلف مرتبط با نقد معماری به هدف عینیت بخشیدن به مقوله‌ی مهجور نقد معماری و تمرکز بر موضوعات اصلی مورد بحث در نقدهای گوناگون، به طبقه‌بندی انواع و در نتیجه هدفمند کردن این مقوله است. همچنین حضور پررنگ و پرتعداد نقد معماری در مطبوعات تخصصی و غیرتخصصی و حضور آن در عرصه‌ی آموزش معماری است، جایی که نقد به مثابه روش اصلی آموزش در آتلیه‌های طراحی مدارس معماری، در جریان است و از طرفی امید به ایجاد تأثیرات احتمالی بر کیفیت محیط ساخته شده‌ی اطراف و بروز واکنش‌های آگاهانه‌تر در مخاطبان می‌باشد.

کتاب در هفت فصل و یک پیش‌گفتار ارائه شده است. در پیش‌گفتار فرضیه‌ی مؤلف آشکار می‌شود. به دیگر سخن مؤلف در این پیش‌گفتار در پی ارائه دادن تعریفی جامع از نقد است که بر مبنای آن هر نوع واکنش مخاطب در برابر محیط فیزیکی مصنوع، نقد قلمداد می‌شود. همچنین ضرورت بالا بردن نقد به منظور ارائه‌ی راه‌حل برای آینده، شناخت شیوه‌های نقد معماری مستقل از جنبه‌ی ادبی نقد و دستیابی به نقدی آینده‌نگر است.

نویسنده در فصل نخست کتاب که در حکم مقدمه‌ای برای کل کتاب نیز می‌باشد شرایط ورود به بحث را برای خواننده آماده می‌کند. ابتدا حوزه‌ی اثر نقد معماری بررسی و سپس به منظور ارائه کردن ارزش و اهمیت نقد به بیان جایگاه‌های ظهور و بروز نقد در عرصه‌ی معماری می‌پردازد. وی پس از معرفی انواع نقد در فصول دوم تا چهارم، در فصل پنجم شیوه‌ها و فنون بیان مختلف قابل استفاده در نقد را بررسی و سپس در فصل ششم به معرفی و بررسی عرصه‌های مختلف نقد پرداخته است. در فصل پایانی نیز جمع‌بندی و بیان آرزوها و اهداف نویسنده در مورد نقد مورد توجه قرار گرفته است.